

Leadership Styles: Examining the Past, Present and Explaining the Future with a Scientometric Approach in R Software

Gholamali Tabarsa

Professor, Department of Public Administration, Shahid beheshti University, Tehran, Iran

Neda Salimi*

Ph.D. Student in Public Administration, Shahid beheshti University, Tehran, Iran

Mohammad Reza

Mohajernia

Ph.D. Student in Public Administration, Shahid beheshti University, Tehran, Iran

Mohammad Hossein

Esna Ashari

Ph.D. Student in Public Administration, Shahid beheshti University, Tehran, Iran

Mehran Badin dahesh

Ph.D. Management, Faculty of Governance, University of tehran, Tehran, Iran

Abstract

The goal of the current research is to study the research process around the concept of leadership and leadership style, using the method of analysis and Scientometrics mapping. This research is descriptive-analytical and has been carried out with a Scientometrics approach. Scientometrics analysis, through tools such as co-citation, vocabulary similarity and clustering, provides a critical review to identify the main themes and basic concepts of the subject. The tool of data

* Corresponding Author: n_salimi@sbu.ac.ir

How to Cite: Tabarsa, G., Ssalimi, N., Mohajernia, M., Esnaashari, M., & Badin Dahesh, M. (2024). Leadership Styles: Examining the Past, Present and Explaining the Future with a Scientometric Approach in R Software. *Management Studies in Development and Evolution*, 33 (111), 1- 40. doi: [10.22054/jmsd.2023.74430.4341](https://doi.org/10.22054/jmsd.2023.74430.4341)

collection was the databases resulting from searching and cataloging, and the method of analysis was scientific tools and maps using R software. The number of reviewed articles is 2178 published in the Web of Science database between 1992 and 2022. The extracted articles were classified into six clusters based on the clustering method of bibliographic pairs. The naming of the clusters was done based on the important parameters of the frequent keywords of each, and based on this, clusters one to six, which were sorted based on the average age of the articles, were named "leadership styles based on growth and learning", "leadership styles based on The general roles of the leader", "leadership styles based on power distribution", "leadership styles based on the welfare of followers", "leadership styles based on ethics" and "leadership styles based on unethical pro-organizational behaviors" were named.

Keywords: Leadership styles, Sientometric, bibliography, Text mining.

Introduction

Based on the surveys conducted over time, the amount of research in the field of organization and management, especially leadership, is gradually increasing and we have encountered an accumulation of research. Most research has been based on surveys and experiments or interviews with leaders and followers. In most cases, attempts have been made to identify the personality characteristics of leaders or leadership styles and their antecedents and consequences (Bishak and Voyshin, 2016).

In fact, according to the dynamics of the target communities, extensive results and findings have been explained in relation to leadership models and styles. Considering the importance of the leadership

phenomenon and the research done in this field, we have witnessed positive growth in this field. Therefore, there is a need for a general and systematic understanding of the research activities carried out.

The present research was conducted in order to create a general perspective in the field of leadership and to help managers and research researchers in the optimal direction of future research in this field regarding the scientometric method.

Methodology

In this article, by searching the Web Of Science database, among all the articles that contain the word "leadership" at least once, we were limited to the articles that include the word leadership in the title, abstract, and keyword. In the next step and in order to increase scientific richness, only research and review articles were selected. In the end, only English language articles were selected as the final collection to obtain the desired database. By examining the citation network of articles based on specific time periods, the development of that research field can be identified, and based on this, in this article, according to the number of articles published in four time periods: 1992 to 2013, 2014 to 2017, 2018 to 2020 and 2021 to 2022 was reviewed. To cluster the articles and create a regular classification for the researches in this field, the co-occurrence network analysis method of words has been used (Callon et al, 1983). It is analyzed.

In order to perform the analysis, R software's scientometric library was used, and for the first time in scientometric studies, the researchers extracted all the articles of the clusters obtained through the vocabulary co-occurrence network and then analyzed them.

Results/ Discussion

By answering the 6 main research questions, the thematic importance of the leadership phenomenon can be well understood. In the first research question, the rate of growth, the number of authors, the number of sources, the number of keywords and the annual trend of extracted articles in the field of leadership were investigated. It is considered from the review of international articles from 1992 to 2021.

In the second question of the research, the most influential researchers, works and publications in the field of leadership were examined and to answer it, we used citation analysis and identified the most of them. Among them are influential researchers who have recently entered this field with the help of the M index. The order of the most prolific and influential researchers was determined with the help of the total number of articles and total citations.

The third question of the research was how the conceptual structure of the process of development and evolution of the field of leadership and also the most important concepts raised in it were examined, and to answer that, the evolution of the synergistic network was examined. The fourth research question examines the social structure of countries active in the field of leadership in the world and the results are categorized into two clusters.

In the fifth research question, we examined the intellectual structure of leadership experts and we took help from the citation network that examines the sources mentioned in the sample documents, and based on that, among all the documents, the authors who have at least 30.

They have cited each other many times and have been divided into 8 clusters. And finally, the sixth question of the research, which indicated the clustering of contemporary research currents in the field of leadership, and finally 6 clusters were obtained by 1714 articles.

Conclusion

By answering the 6 main research questions, the thematic importance of the leadership phenomenon can be well understood. In the first step, the descriptive statistics of the extracted researches were stated. The results show a 19% growth rate of research in the field of leadership. Also, the results showed that words such as organizational commitment, ethical leadership and transformational leadership in the period of 1992 to 2013 were combined in transformational leadership in the period of 2013 to 2016.

The social structure of relations at the country scale, examined on the basis of jointly published documents, shows that the United States has good scientific relations with China, Australia, the Netherlands, and Korea, as well as China with Australia and Pakistan. By examining the thought structure that was obtained based on co-citations, most of the articles were placed in the same thought structure with the article "Leadership and Performance Beyond Expectations" written by Bernard Bass. In order to examine contemporary trends, the extracted articles were classified into six clusters based on the clustering method through pairing.

After extracting and clustering the articles, the naming of each cluster was done based on the important parameters of the frequent keywords of each one, and based on this, clusters one to six were arranged based on the average age of the articles with the titles of "leadership styles

based on growth and learning". ", "Leadership styles based on the general roles of the leader", "Leadership styles based on power distribution", "Leadership styles based on the welfare of followers", "Leadership styles "Ethics-based" and "Leadership styles based on unethical behaviors supporting the organization" were named.

سبک‌های رهبری: بررسی گذشته، حال و تبیین آینده با رویکرد علم‌سنجی در نرم‌افزار R

استاد گروه مدیریت دولتی، دانشکده مدیریت و حسابداری دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

غلامعلی طبرسا ID

دانشجوی دکتری مدیریت دولتی، دانشکده مدیریت و حسابداری دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

ندا سلیمی * ID

دانشجوی دکتری مدیریت دولتی، دانشکده مدیریت و حسابداری دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

محمد رضا مهاجر نیا ID

دانشجوی دکتری مدیریت دولتی، دانشکده مدیریت و حسابداری دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

محمد حسین اثنی‌عشری ID

استادیار، مدیریت سیستم‌ها، دانشکده حکمرانی دانشگاه تهران، تهران، ایران

مهران بادین‌دهش ID

چکیده

هدف پژوهش حاضر، مطالعه روند پژوهش‌ها پیرامون مفهوم رهبری، با استفاده از روش تحلیل و نقشه‌برداری علم‌سنجی است. این پژوهش توصیفی-تحلیلی بوده و با رویکرد علم‌سنجی انجام شده است. تجزیه و تحلیل علم‌سنجی، از طریق جفت‌های کتابشناسی، متن کاوی و خوشه‌بندی، مروری منتقدانه جهت شناسایی مضامین اصلی و مفاهیم پایه‌ای موضوع فراهم می‌کند. ابزار گردآوری داده‌ها، پایگاه‌های داده حاصل از جستجو و فهرست‌بندی بوده و روش تجزیه تحلیل، ابزارها و نقشه‌های علم‌سنجی با استفاده از نرم‌افزارهای R بوده است. تعداد مقالات مورد بررسی، ۲۱۷۸ مقاله منتشر شده در پایگاه وب آو ساینس در بازه زمانی ۱۹۹۲ تا ۲۰۲۲ است. پس از استخراج و خوشه‌بندی مقالات، نام‌گذاری هر خوشه بر اساس پارامترهای مهم کلیدواژه‌گان پرتکرار هریک انجام شد و بر این اساس خوشه‌های یک الی شش که بر اساس متوسط سن مقالات مرتب شدند با عناوین «سبک‌های رهبری مبتنی بر رشد و یادگیری»، «سبک‌های رهبری مبتنی بر نقش‌های عمومی رهبر»، «سبک‌های رهبری مبتنی بر توزیع قدرت»، «سبک‌های رهبری مبتنی بر رفاه پیروان»، «سبک‌های رهبری مبتنی بر اخلاق» و «سبک‌های رهبری مبتنی بر رفتارهای غیراخلاقی حامی سازمان» نام‌گذاری شدند. کلیدواژه‌ها: سبک‌های رهبری، تحلیل علم‌سنجی، تحلیل کتاب‌سنجی، متن کاوی.

مقدمه

بر اساس بررسی‌های انجام شده در طول زمان حجم تحقیقات در حوزه سازمان و مدیریت و بویژه رهبری به تدریج رو به افزایش بوده است و با انباشت تحقیقات مواجه شده‌ایم. یافته‌های به دست آمده حاکی از آن است که این تلاش‌ها در خصوص گسترش و شناخت مفاهیم جدید و یا آشکارسازی ارتباطات میان مفاهیم گسترده درون سازمان بوده است. با این وجود نیاز به فهم بیشتر، درک و دریافت نسبت به پدیده‌های پیچیده همواره احساس می‌شود. رهبری^۱ یکی از مهم‌ترین موضوعات در حوزه علوم انسانی است که از نظر تاریخی به طور کامل درک نشده است (Hogan and Kaiser, 2005). نتایج تحقیقات انجام شده حاکی از این است که رهبری با تاثیر مثبت یا منفی بالقوه قابل توجه خود بر نتایج، موضوع پایدار تحقیقات دانشگاهی است. رهبری همواره به عنوان یک پدیده کاملاً پیچیده برای قرن‌ها مورد مطالعه قرار گرفته است، اما با این وجود، هنوز یک فقدان یک اجماع و یا توافق نظر در ارتباط با ماهیت آن وجود دارد (Northhouse, 2010).

اگرچه در دهه‌های اخیر تحقیقات در خصوص مدل‌های رهبری علاقه‌مندی بسیاری را به همراه داشته است، اما دلیل شهرت مدل‌های خاصی از رهبری در طول زمان و روندها به طور واضح تبیین نشده است (Gumus et al, 2018). در این خصوص رویکردهای متنوعی نیز روند تحقیقات پیش رو را هموار کرده‌اند. این رویکردها با توجه تئوری‌های کلان مدیریت و سازمان، ساخته و پرداخته شده و شکل گرفته است. در واقع هر کدام از این رویکردها سعی بر آن داشته که تعریف دقیق و جامعی را از رهبری ارائه دهند و راهکارهایی را برای مساله اثربخشی رهبر تبیین کنند (Tal & Gordon, 2016). بیشتر این تحقیقات بر اساس نظرسنجی‌ها و آزمایش‌ها، یا مصاحبه‌های رهبران و پیروان بوده است؛ در بیشتر موارد، تلاش شده است تا ویژگی‌های شخصیتی رهبران یا سبک‌های رهبری و سوابق و پیامدهای آن‌ها شناسایی شود (Bisshak & Woiceshyn, 2016). در واقع به واسطه پویایی جوامع هدف، نتایج و یافته‌های گسترده در خصوص مدل‌ها و سبک‌های رهبری تبیین می‌شوند. البته این مورد در ارتباط با تحقیقات پیش‌رو، شناسایی روندها و تمیز دادن رویکرد مناسب در رابطه با پدیده رهبری را برای پژوهشگران حوزه رهبری سخت و پیچیده می‌کند.

شایان ذکر است که این مسئله اجتناب‌ناپذیر بوده و در این خصوص، نیاز پژوهشگران به انجام تحقیقات با روش مرورهای نظام‌مند نیز احساس شده است.

با توجه به این موضوع که تحقیقات با روش مرور نظام‌مند به نتیجه‌گیری قابل توجهی دست پیدا می‌کنند؛ اما احتمال بروز سوگیری در نمونه‌گیری‌ها همواره وجود دارد. در این خصوص روش‌های دیگری مانند علم‌سنجی^۱ می‌توانند از احتمال بروز سوگیری در نمونه‌گیری‌ها به شدت بکاهند. روش‌های کتاب‌سنجی^۲ که به طور عینی، کمی هستند، از سوگیری انتخاب نمونه در بررسی‌های سیستماتیک جلوگیری می‌کنند (khan et al, 2022).

مطالعات علم‌سنجی به تحلیل شبکه‌های همکاری نویسندگان و مؤسسات، تعداد تولیدات یا روند رشد انتشارات، شناسایی پرتولیدترین افراد و مؤسسات، تخصص موضوعی پدیدآورندگان، تحلیل محتوای مقالات منتشر شده در مجله و... می‌پردازد که همگی بخشی از جنبه‌های علم‌سنجی و شاخه‌های سنجشی مربوط به آن هستند. طی سال‌های اخیر، حوزه علم‌سنجی برای بهتر نشان دادن حوزه‌های علمی از نگاهت یا دیداری‌سازی^۳ استفاده می‌کند. با شیوه‌هایی چون روابط استنادی، همکاری علمی، تحلیل هم‌استنادی^۴ و... می‌توان ساختارهای فکری حوزه‌های مختلف را به تصویر کشید (Khasse et al, 2021). کتاب‌سنجی نیز یک روش تحلیل است که در آن به خلاصه کردن تحقیقات گذشته پرداخته می‌شود (tigre et al, 2022).

با توجه به اهمیت موضوعی پدیده رهبری و بررسی پژوهش‌های انجام شده در این حوزه، شاهد رشد کمی مطلوبی در این حوزه بوده‌ایم. بنابراین نیاز به درکی کلی و نظام‌مند از فعالیت‌های پژوهشی انجام شده وجود دارد. از آنجا که پژوهشی با رویکرد علم‌سنجی در زمینه رهبری در تحقیقات داخلی صورت نگرفته است، مقاله حاضر می‌تواند با ارائه یک دید کلی نسبت به پژوهش‌های انجام شده از زمان پیدایش پدیده رهبری نقش مهمی را در پژوهش‌های آتی ایفا کند. تحقیق حاضر با هدف ایجاد دید کلی در حوزه رهبری و کمک

---

1 Scientometric

2 Bibliometrics

3. visualization

4. Co-Citation

به مدیران پژوهشی و پژوهشگران در هدایت بهینه پژوهش‌های آتی در این حوزه با توجه به روش علم‌سنجی انجام شده است.

در این راستا سوال اصلی پژوهش حاضر، چگونگی وضعیت حوزه علمی رهبری به لحاظ تحلیل‌های استنادی، شبکه‌های پژوهشگری، سیر زمانی مضامین و مفاهیم اصلی، شبکه‌های هم‌بندی^۱ و تکرار و به طور کلی چگونگی قلمروها و روندهای این حوزه علمی در پژوهش‌های بین‌المللی است. متناظر با پرسش اصلی، هدف اصلی پژوهش حاضر، تحلیل روند پژوهش‌های حوزه رهبری با استفاده از روش‌ها و ابزارهای علم‌سنجی و کتابسنجی مطالعات زمینه‌ای است که بدین منظور نمودارهای تصویری و جداول آماری مربوط به مقالات اکتساب دانش، جهت پاسخ به سؤال‌های فرعی زیر ترسیم و تحلیل شده‌اند:

۱. نرخ رشد، تعداد نویسندگان، تعداد منابع، تعداد کلید واژگان و روند سالانه مقالات استخراج شده در حوزه رهبری به چه صورت بوده است؟
۲. تأثیرگذارترین پژوهشگران، آثار و نشریات در حوزه رهبری کدامند؟
۳. ساختار مفهومی^۲ روند توسعه و تکامل حوزه رهبری چگونه است و مهم‌ترین مفاهیم مطرح در آن کدامند؟
۴. ساختار اجتماعی^۳ کشورهایی که در حوزه رهبری کار کرده‌اند، در جهان چگونه است؟ رهبری

شاید سازمان یک سیستم یکپارچه و منسجم باشد ولی دانش سازمانی اینطور نیست، با این حال نشانه‌هایی وجود دارد که دانش سازمانی در حال حرکت به سمت یکپارچه شدن و به لحاظ مفهومی و شناختی است (Rezaeian & Ganjali, 2009). پژوهش‌های سازمانی زیادی در زمینه‌های مختلف در طول زمان انجام شده است و انواع پدیده‌های سازمانی مورد بررسی قرار گرفته است.

مطالعه پدیده‌های درون سازمانی در کانون توجه تعدادی از مطالعات موردی کلاسیک بوده است، ساختار قدرت، فرهنگ سازمانی، رهبری یا حتی در سطح خردتر (تناسب بین فرد و سازمان، پیکره‌بندی‌های گروه و تیم) و... از جمله این پدیده‌ها هستند (Fiss, 2009).

---

1. Concurrent Network
2. Conceptual Structure
3. Social Structure

سازمان‌ها مدت‌هاست که بر اهمیت رهبری تاکید کرده‌اند، همانطور که هر ساله میلیاردها دلار صرف سرمایه‌گذاری در کارویژه‌های مرتبط با رهبری می‌شود (Badura et al, 2022). در واقع عامل کلیدی در سازماندهی مدیریت و ارتقای سازمان، رهبری است (Shahbal et al, 2022).

رهبری یک پدیده پیچیده و چند بعدی است و به این صورت تعریف شده است: یک رفتار؛ یک سبک؛ یک مهارت؛ یک فرآیند؛ یک مسئولیت؛ یک تجربه؛ یک تابع مدیریتی؛ یک موضع قدرت؛ یک رابطه تاثیرگذار؛ یک ویژگی؛ و یک توانایی. برخی دیگر از نظریه‌پردازان بر این باورند که رهبری شکلی از فرایندهای تاثیر اجتماعی است. اگرچه تعاریف مختلفی از رهبری وجود دارد، اما اکثر تعاریف بر دو مؤلفه متمرکز هستند که عبارتند از: فرآیند تاثیرگذاری بر گروهی از افراد برای دستیابی به یک هدف مشترک؛ و توسعه یک چشم‌انداز (Algahtani, 2014).

مفهوم رهبری به دلیل تغییرات متعدد سازمانی و محیطی، تکامل یافته و توسعه یافته است. و به دنبال آن پژوهش‌های زیادی در زمینه رهبری انجام شده است. از طرفی، ادبیات رهبری بسیار گسترده است و بعضاً همین گستردگی باعث سردرگمی خواننده می‌شود. رهبری یک حوزه وسیع و گسترده است که هیچ خط و مرز مشخصی ندارد و با توجه به سنت‌های فکری و نگاه‌های مختلف دنبال می‌شود (Nohria, & Khurana, 2010).

اکثر تحقیقات به بررسی سبک‌های رهبری و به دنبال آن الگوی نگرشی که رهبران دارند و رفتارهایی که از خود نشان می‌دهند، می‌پردازند (Anderson & Sun, 2017). نظریه‌پردازان سازمان که به عنوان بنیانگذاران این حوزه شناخته می‌شوند، از وبر تا سلزنیک، مفهوم رهبری را شایسته پژوهش خردمندانه و مهم می‌دانستند.

سلزنیک در مشاهدات خود در مورد سازمان‌هایی که در ابتدا برای انجام کار، مهندسی می‌شوند و در طول زمان به موسساتی تبدیل می‌شوند که دارای ارزش‌هایی فراتر از الزامات فنی کار هستند، استدلال می‌کند که رهبری از طریق توانایی‌های خود و با نفوذ در احساس و تفکرات سازمان، این ارزش‌گذاری را انجام می‌دهد و در واقع رهبری نماینده اصلی این فرآیند است و همین نقش‌های حیاتی رهبری در سازمان‌ها منجر به تحقیقات گسترده در این زمینه شد (Nohria, & Khurana, 2010).

چند روند اصلی را می‌توان در توسعه مطالعه رهبری تشخیص داد. در حالی که نظریه‌های اولیه تمایل به تمرکز بر ویژگی‌ها و رفتارهای رهبران موفق دارند، نظریه‌های بعدی شروع به بررسی نقش پیروان و ماهیت زمینه‌ای رهبری می‌کنند. در طول سال‌ها نظریه‌های متعددی در مورد درک رهبری وجود داشته است، از جمله نظریه انسان بزرگ (به دنبال ویژگی‌های موروثی رهبران است که آنها را از غیر رهبر متمایز می‌کند)، نظریه صفات رهبری، نظریه‌های رفتاری، نظریه‌های اقتضایی، و نظریه‌های رهبری نوین مانند رهبری کاریزماتیک، رهبری تحول‌آفرین، رهبری تعاملی، و نظریه رهبری خدمتگذار. (Dinibutun, 2020).

نظریه های رهبری

در جدول ۱ انواع نظریه‌های رهبری به اختصار توضیح داده شده است.

جدول ۱. نظریه‌های رهبری

ردیف	عنوان نظریه	نظریه
۱	انسان بزرگ	رویکرد انسان بزرگ یک دیدگاه رهبری است که به دنبال شناسایی ویژگی‌های موروثی رهبران است که آنها را از افرادی که رهبر نیستند متمایز می‌کند. فرض بر این است که ظرفیت رهبری ذاتی است - اینکه رهبران بزرگ متولد می‌شوند، ساخته نمی‌شوند (Benmira & Agboola, 2021 ; Dinibutun, 2020).
۲	صفات رهبری	این نظریه از نظریه انسان بزرگ که توسط توماس کارلایل توسعه یافته بود، الهام گرفته است. در اوایل سال ۱۹۰۰ تمرکز رهبری فقط بر روی صفات بود و از جمله صفاتی که معتقد بودند یک فرد را تبدیل به یک رهبر موفق می‌کند عبارت- اند از: جسمی، توانایی تصمیم‌گیری، سازگاری، آگاهی از نیاز کارکنان و ایجاد انگیزه در او، امانت داری و... (Deshwal & Ali, 2020).
۳	نظریه رفتاری	موضوع اصلی تئوری‌های رفتاری این است که رهبران زمانی که با زیردستان سروکار دارند با توجه به آنچه که عملاً انجام می‌دهند (رفتارها) موفق و موثر می‌شوند. مطالعاتی که در رویکرد رفتاری نقش دارند عبارتند از: مطالعات دانشگاه آیووا، مطالعات دانشگاه ایالتی اوهایو، مطالعات دانشگاه میشیگان و مطالعات دانشگاه تگزاس - شبکه رهبری (Dinibutun, 2020)

1. Great Man
2. Trait Theories
3. behavioural theory

ادامه جدول ۱.

ردیف	عنوان نظریه	نظریه
۴	نظریه‌های اقتضایی	عصر اقتضایی به جای تمرکز بر ویژگی‌ها و رفتارهای رهبران، بر رهبری در موقعیت‌های خاص متمرکز است. این نشان می‌دهد که رهبران باید بتوانند زمینه‌ای را که در آن فعالیت می‌کنند ارزیابی کنند و سپس تصمیم بگیرند که چه سبکی با موقعیت مناسب‌تر است. از آنجا که بهترین سبک به موقعیت بستگی دارد، این رویکرد به عنوان نظریه اقتضایی رهبری شناخته می‌شود ((Benmira & Agboola, 2021).
۵	نظریه‌های رهبری نوین	کاریزماتیک ^۲ رهبری کاریزماتیک به رهبرانی گفته می‌شود که چشم‌اندازی الهام‌بخش از آینده‌ای مطلوب را بیان می‌کنند که پیروان را تشویق می‌کند تا منافع شخصی خود را قربانی کنند و تلاش استثنایی را برای اهداف مورد حمایت رهبر انجام دهند (Anderson et al, 2017).
		تحول آفرین ^۳ چشم‌انداز مدل تحول‌آفرین رهبری همانند چشم‌انداز مدل رهبری کاریزماتیک است، به طوری که نظر هردوی آن‌ها مبتنی بر این است که "یک رهبر مؤثر یک چشم‌انداز قانع‌کننده از آینده را بیان می‌کند" ((Pinnington, 2011). رهبران تحول‌آفرین افرادی هستند که به پیروان خود توجه نشان می‌دهند و به آن‌ها انگیزه می‌دهند تا در بهترین حالت خود باشند و مهارت‌های رهبری خود را توسعه دهند ((Bakker et al, 2022).
		تعاملی ^۴ سبک رهبری تعاملی می‌تواند شامل ارزش‌ها باشد، اما این ارزش‌ها مربوط به فرایندهای مبادله مانند صداقت، مسئولیت‌پذیری و عمل متقابل هستند. رابطه رهبران معامله‌گر با زیردستانشان در سه چیز منعکس می‌شود: رهبر می‌داند زیردستان چه می‌خواهند و توضیح می‌دهد که اگر کار مطابق با انتظارات باشد، زیردستان چه چیزی به دست خواهند آورد. در واقع تلاش زیردستان را با پاداش آن مبادله می‌کنند. رهبران تا زمانی که منافع متناسب با ارزش کار انجام شده توسط زیردستان باشد، نسبت به منافع شخصی زیردستان پاسخگو هستند (Purwanto et al, 2022).

1. Contingent
2. Charismatic
3. Transformational
4. Transactional

ادامه جدول ۱.

ردیف	عنوان نظریه	نظریه
۵	نظریه های رهبری نوین	رهبری خدمتگزار به عنوان یک فلسفه رهبری که به دغدغه های اخلاقی می پردازد، شناخته شده است و رهبری را با اخلاق و فضایل مرتبط می کند. در این سبک رهبری، رهبر در خدمت دیگران است و در عین حال گوش دادن را تمرین می کند، اجماع ایجاد و آینده نگری را فراهم می کند (Saleem et al, 2020). یک رهبر خدمتگزار اساساً بر تأمین نیازهای پیروان و سازمان ها با جوامع خود متمرکز است (Gui et al, 2021).

علم سنجی

علم سنجی برای اولین بار توسط نالیموف و مولچنکو^۲ در سال ۱۹۷۱ معرفی شد، که آن را به عنوان (کاربرد) روش های کمی تحقیق در توسعه علم به عنوان یک فرآیند اطلاعاتی تعریف کردند (Hood, & Wilson, 2001). علم سنجی برای کمک به رشته های دانشگاهی جهت درک جنبه های مختلف تلاش های تحقیقاتی خود، شامل (اما نه محدود به) بهره وری محققان آن ها، ظهور تخصص ها، شبکه های مشارکتی، الگوهای ارتباطات علمی، و کیفیت محصولات تحقیقاتی ضروری است (Perron et al, 2017). از جمله مزیت های روش علم سنجی به گزارش وایت و مکین (۱۹۸۹) عبارت اند از اینکه: ابتدا می توان عملکرد مقالات پژوهشی افراد، موسسات و کشورها را تشخیص داد. سپس اینکه طیف وسیع تر و متنوع تری از موضوعات مرتبط را می توان مورد بررسی قرار داد و در نهایت، مرور علمی و ارائه یک نقطه مرجع تکمیلی است (Argoubi et al, 2021). در حالیکه تمرکز تحلیل کتاب سنجی بر ادبیات و متون تحقیقات است، تحلیل علم سنجی رویکرد گسترده تری ارائه می کند که شامل ابزارها، روش ها و داده های کتاب سنجی است تا ادبیات و خروجی های آن را تحلیل کند و از این طریق الگوها و گرایش های بخردانه موجود در دامنه و روند تحقیقات را شناسایی می کند (Darko et al, 2020). به بیان دیگر، در واقع تجزیه و تحلیل کتاب سنجی یک مطالعه کمی از انتشارات مکتوب است که تاریخچه آثار علمی را برای اندازه گیری تاثیرات آن، تجزیه تحلیل می کند (tiger et al, 2022).

1. Servant

2. Nalimov & Mulchenko

تاندون، تحلیل کتاب‌سنجی را در کجامع از یک حوزه تحقیقاتی می‌داند که با ترسیم مرزهای آن و نیز شناسایی نویسندگان تاثیرگذار، جهت‌گیری‌های جدید برای تحقیقات آینده را تسهیل می‌کند. انتخاب تکنیک کتاب‌سنجی ناشی از توانایی آن در ایجاد ساختار فکری یک حوزه بدون سوگیری ذهنی بود (Tandon et al, 2021). استفاده از مطالعات علم‌سنجی و کتاب‌سنجی در مقالات منتشر شده در پایگاه‌های علمی یکی از کارآمدترین روش‌های بررسی بروندادهای تحقیقاتی و پایش وضعیت کلان پژوهش در شاخه‌های گوناگون علمی است. سنجش کمی و کیفی تولیدات علمی- پژوهشی می‌تواند مبنای مطلوبی از فراوانی پژوهش‌های هر کشور، نهاد، رشته و گرایش علمی، پژوهشگران و روند آن‌را فراهم آورد (Ahmadi et al, 2021).

پیشینه پژوهش

از جمله پژوهش‌هایی که به بررسی نشریات با رویکرد کتاب‌سنجی و علم‌سنجی در زمینه رهبری پرداخته اند شامل:

جدول ۲. پیشینه

نام نویسنده	سال	عنوان	یافته‌ها
پورنومو و همکاران	۲۰۲۱	رهبری پایدار: جایگاه ادبیات علمی با استفاده از تحلیل علم‌سنجی	در این تحقیق نقشه بصری پژوهش با استفاده از روش کتاب‌سنجی بررسی شده است. این مطالعه، در نهایت به منظور شناسایی بدنه دانش ایجاد شده طی ۲۱ سال انتشار، یک گروه‌بندی همگرا متشکل از انتشارات رهبری پایدار ایجاد کرد که شامل: رهبری، سازمان و مدیریت، سیاست، تأثیر اقتصادی و اجتماعی، و پایداری شرکتی می‌شود که به اختصار LOPEC نامیده می‌شود.
نجمه‌ای و صادقی‌نژاد	۲۰۱۹	رهبری فراگیر: ارزیابی علم‌سنجی یک حوزه در حال ظهور	مطابق یافته‌های این تحقیق شش دسته از کلمات کلیدی شناسایی شده است که زیربنای وضعیت فعلی تحقیق در مورد رهبری فراگیر هستند که شامل خاستگاه مفهومی، پژوهش، تأثیرات/ مزایا، پیرو، ابعاد و زمینه است. همچنین روندی را کشف کردند که تحقیقات در مورد رهبری فراگیر در حال حرکت از یک رویکرد ساده به رهبری در مراقبت‌های بهداشتی و آموزش، به موازات افزایش اهمیت تنوع در جهان، به سمت تبدیل شدن به یک سبک مطلوب جهانی رهبری است.

ادامه جدول ۲.

نام نویسنده	سال	عنوان	یافته‌ها
پنگ و همکاران	۲۰۲۲	رهبری در ساختار بررسی علم‌سنجی	هدف آن‌ها در این مطالعه شناسایی روندهای توسعه تکامل ساختار این حوزه دانش با استفاده از تحلیل تصاویر ذهنی از طریق ابزار CiteSpace است. با استفاده از این روش، در مجموع ۱۷۸۹ مقاله از پایگاه‌های داده Scopus و Web of Science برای انجام یک تحلیل علم‌سنجی جمع‌آوری شد. که در نهایت هشت خوشه هم‌استنادی شناسایی شد و تحقیقات رهبری در سازه عمدتاً بر موضوعات رهبری مبادله-ای، رهبری ایمنی، عملکرد تیم، فرایندهای تعامل رهبری و رفتار واقعی رهبر متمرکز بود. یافته‌های این تحقیق به محققین کمک می‌کند تا ساختار و روندهای آتی این حوزه را درک کنند.
شفلر و برونزل	۲۰۲۰	رهبری مخرب در تحقیقات سازمانی: رویکرد کتاب‌سنجی	نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که خوشه‌های موضوعی ادبیات، تأکید زیادی بر ویژگی‌های فردی مانند خودشیفتگی دارد، در حالی که توجه کمی به ساختارهای دیگری مانند اختلالات روانی دارند.
اسکار و همکاران	۲۰۱۹		در این پژوهش مضامین اصلی مرتبط با مفاهیم مورد بررسی نیز در رابطه با اهداف تحقیق شناسایی شدند که امکان ایجاد دستورالعمل‌ها و پیشنهادات تحقیقاتی آینده را فراهم می‌کند. اسکار و همکاران در نهایت به این نتیجه رسیدند که اجرای مدل کارآفرینی به شدت به دیدگاه‌های خلاقیت، ارتباطات و مهارت‌های رهبری بستگی دارد.
مشرف‌جوادی و همکاران	۱۴۰۰	شناسایی و اولویت‌بندی مهم‌ترین شاخص‌های رفتاری رهبران اخلاقی	در این پژوهش مهم‌ترین شاخص‌های رفتاری رهبران اخلاقی شناسایی و اولویت‌بندی شد که راهنمایی جهت پیاده‌سازی رهبری اخلاقی در سازمان باشد. در نهایت ۱۰۱ شاخص به عنوان مهم‌ترین شاخص‌های رفتاری رهبران اخلاقی که در ۱۸ ویژگی کلیدی برای این رهبران دسته‌بندی شده‌اند، شناسایی و اولویت‌بندی شدند.

ادامه جدول ۲.

نام نویسنده	سال	عنوان	یافته‌ها
گلشنی و عطایی	۱۴۰۰	طراحی مدل سبک‌های رهبری اخلاقی	نتایج نشان داد که رهبری اخلاقی در پنج بعد ویژگی‌های فردی، ویژگی‌های موقعیتی، تصمیمات اخلاقی مدیران، نیاز به قدرت بازدارندگی و زمینه‌های اخلاقی قابل تبیین است.
عشقی و همکاران	۱۴۰۰	شناسایی مؤلفه‌های ویژگی محور و مهارت محور رهبری کارآفرینانه: یک مطالعه فراترکیب	در این تحقیق مؤلفه‌های رهبری کارآفرینانه با بهره‌گیری از روش فراترکیب شناسایی شد. نتایج این تحقیق نشان داد که مطابق وزن ترکیبی شاخص‌ها که ترکیبی از فراوانی آن‌ها در اسناد مختلف و وزن تخصیص داده شده توسط خبرگان مسلط به موضوع بود، به‌کارگیری سبک رهبری معتبر توسط رهبران کارآفرین رتبه اول، و پس از آن سبک‌های رهبری حمایتی و توانایی هدایت زیردستان رتبه‌های بعدی را کسب کردند.
جعفری و خلیل‌زاده	۱۴۰۰	نقش رهبری اصیل در عملکرد سازمانی کارکنان آموزش و پرورش شهرستان ارومیه	نتایج نشان داد بین رهبری اصیل و عملکرد سازمانی کارکنان رابطه معناداری وجود دارد. لذا با افزایش رهبری اصیل، عملکرد سازمانی کارکنان نیز افزایش می‌یابد. بنابراین برای بهبود عملکرد کارکنان سازمان باید رهبری اصیل را در تمام سطوح سازمان پیاده کرد و در اجرای هر چه بهتر آن تلاش کرد.

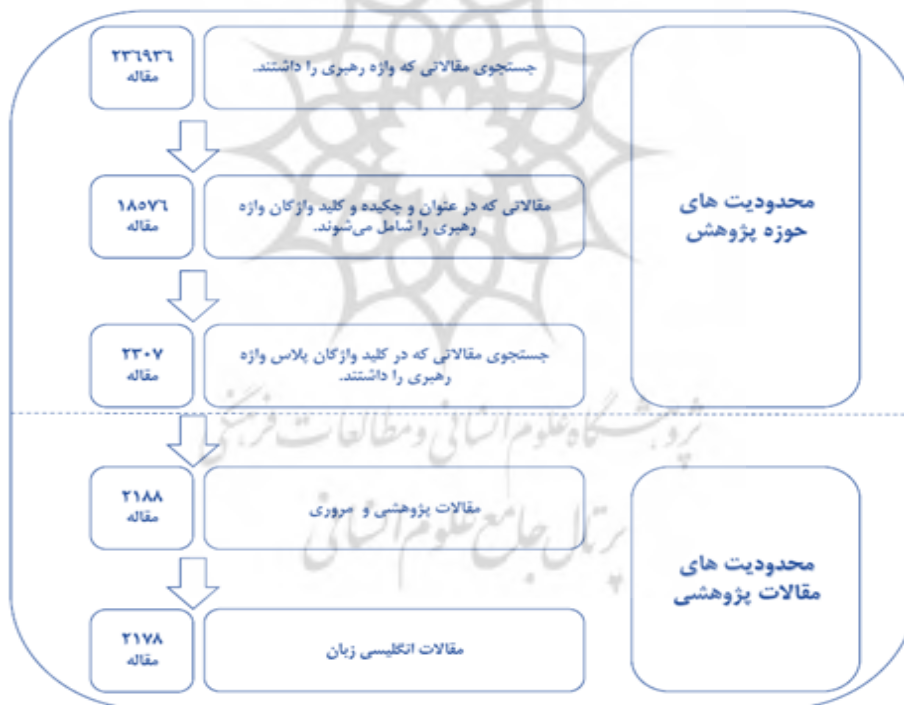
با بررسی پیشینه تحقیقات داخلی و خارجی، علی‌رغم وجود تحقیقات خارجی در زمینه علم‌سنجی رهبری، در پژوهش‌های داخلی چنین مواردی یافت نشد. همچنین لازم به ذکر است که عمده پژوهش‌های مشابه تنها محدود به یک یا دو نوع سبک رهبری بوده و هریک از آن‌ها بر روی انواع خاصی از رهبری متمرکز بوده‌اند. بنابراین پژوهش حاضر با فراهم کردن تصویری نسبتاً کامل و جامع از سبک‌های رهبری و ارائه راهنمایی برای پژوهشگران تازه‌وارد فارسی زبان در حوزه رهبری، دارای نوآوری است.

روش

این مقاله، با جستجو در پایگاه داده Web Of Science، از میان تمامی مقالاتی که حداقل یکبار کلمه "رهبری" در کل آن آمده است، به مقالاتی که در عنوان و چکیده و کلید واژگان واژه رهبری را شامل می‌شوند محدود شده است. با بررسی دقیقتر و به منظور بررسی

مقالات تخصصی حوزه رهبری، وجود این واژه در کلید واژگان اضافی^۱ و نیز محدودسازی جستجوها در حوزه تخصصی پژوهشگران (حوزه مدیریت) ضروری به نظر می‌رسید. در گام بعد و به منظور افزایش غنای علمی، فقط مقالات پژوهشی و مروری انتخاب شدند. دلیل این پالایش این است که چنین اسنادی مورد داوری قرار گرفته و فراداده‌های کاملی را برای تحلیل کتاب‌سنجی ارائه می‌دهند (Gomes et al, 2018). به علاوه این اسناد چون از فهرست منابع کاملی برخوردارند امکان ترسیم بهتر ریشه‌های فکری حوزه پژوهشی را فراهم می‌آورد (Liu et al, 2015). در پایان نیز فقط مقالات انگلیسی زبان به عنوان مجموعه نهایی انتخاب شدند تا پایگاه داده‌ای مورد نظر بدست بیاید. چارچوب انتخاب پایگاه داده‌ای مقالات استخراج شده در شکل ۱ آمده است.

شکل ۱. چارچوب انتخاب پایگاه داده‌ای مقالات استخراج شده

1. Keyword Plus

از آنجا که پژوهشگران کارهایی را مورد بررسی و استناد قرار می‌دهند که از نگاه ایشان مهم و در ارتباط با کار پژوهشی مد نظرشان است، برای شناسایی موثرترین پژوهشگران این حوزه از تحلیل استنادی استفاده شد. می‌توان چنین نتیجه گرفت که هرچه استنادات به یک مقاله بیشتر باشد، آن مقاله تاثیرگذارتر و مهم‌تر است (Zupic & Cater, 2015). با بررسی شبکه استنادی مقالات براساس بازه‌های زمانی مشخص، می‌توان سیر تطور آن حوزه پژوهشی را شناسایی کرد و براین اساس در این مقاله مطابق با تعداد مقالات منتشر شده چهار بازه زمانی ۱۹۹۲ الی ۲۰۱۳، ۲۰۱۴ الی ۲۰۱۷، ۲۰۱۸ الی ۲۰۲۰ و ۲۰۲۱ الی ۲۰۲۲ بررسی شد. برای خوشه‌بندی مقالات و ایجاد یک دسته‌بندی منظم برای پژوهش‌های این حوزه از روش تحلیل شبکه هم‌رخدادی^۱ واژگان استفاده شده است (Callon et al, 1983).

ساختار فکری^۲ حوزه رهبری نیز بر اساس تحلیل هم استنادی (Marshakova- Shaikevich, 1973؛ Small, 1973). تحلیل می‌شود. به منظور انجام تحلیل‌ها از کتابخانه علم‌سنجی نرم‌افزار R استفاده شده است و پژوهشگران برای اولین بار در مطالعات علم‌سنجی تمامی مقالات، خوشه‌های بدست آمده از طریق شبکه هم‌رخدادی واژگان را استخراج و سپس متن کاوی^۳ نمودند. این مورد توسط اسکریپت نوشته شده در نرم‌افزار R یکی از اصلی‌ترین جنبه‌های نوآوری این پژوهش است که به منظور افزایش قابلیت اعتماد^۴ یافته‌های پژوهش صورت گرفت. یکی از نرم‌افزارهای مهم در حوزه تحلیل داده نرم‌افزار R است. این نرم‌افزار یک زبان برنامه نویسی متن‌باز^۵ ریاضی بسیار قوی است که با توجه به توانایی برنامه‌نویسی کاربر به او این اجازه را می‌دهد تا برنامه‌ای را با مشخصات متفاوت نسبت به مدل‌های خاص ارائه کند. همچنین در این نرم‌افزار هر محقق که یک کتابخانه از دستورات R را خلق کند با ارسال این توابع به تارنمای نرم‌افزار R این توابع کتابخانه‌ای را در اختیار سایر محققان قرار می‌دهد (Hozhbar kiani & Moradi, 2009).

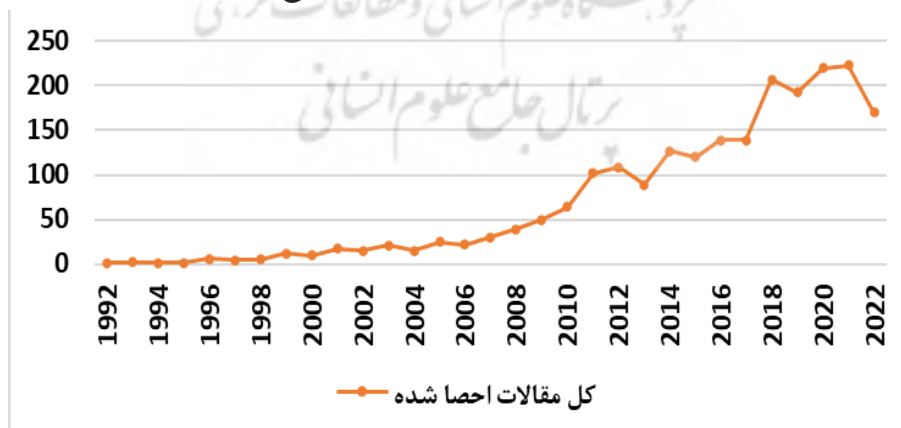
-
1. Co-occurrence network
  2. Intellectual Structure
  3. Text Mining
  4. Reliability
  5. Open Source

یافته‌ها

پاسخ به سوال اول پژوهش: نرخ رشد، تعداد نویسندگان، تعداد منابع، تعداد کلید واژگان و روند سالانه مقالات استخراج شده در حوزه رهبری به چه صورت بوده است؟ جهت پاسخ به این پرسش، طولانی‌ترین بازه زمانی موجود برای یافته‌های حاصل از بررسی مقالات بین‌المللی از سال ۱۹۹۲ تا سال ۲۰۲۱ در نظر گرفته شده است. با جستجو در پایگاه داده Web Of Science، از میان تمامی مقالاتی که حداقل یکبار کلمه "رهبری" در کل آن آمده است (۲۳۶۹۳۶ مقاله)، برای تجمع مقالاتی که در عنوان، چکیده و کلید واژگان، واژه رهبری را شامل شوند، محدود شده است (۱۸۵۷۶ مقاله).

با هدف بررسی دقیق‌تر و به منظور بررسی مقالات تخصصی حوزه رهبری، وجود این واژه در کلید واژگان اضافی ضروری به نظر می‌رسید که پس از اعمال این فیلتر و همچنین محدودسازی جستجو به طبقه‌بندی مقالات مدیریتی به تعداد ۲۳۰۷ مقاله رسیدیم. در گام بعد از میان ۲۳۰۷ مقاله فقط مقالات پژوهشی و مروری انتخاب شدند (۲۱۸۸ مقاله). در پایان فقط مقالات انگلیسی زبان به عنوان مجموعه نهایی انتخاب شدند تا کار پژوهشگران با 2178 مقاله آغاز شود. این مقالات در گستره زمانی ۱۹۹۲ تا ۲۰۲۲ با نرخ رشد ۱۸/۶۷ درصد، از ۹۸ منبع مختلف و توسط ۴۵۵۵ نویسنده که ۱۹۸ نفر از آن‌ها به صورت انفرادی کار خود را پیش برده بودند و با ۴۱۶۱ کلید واژه، چاپ شده است. متوسط سن مقالات ۷/۴۳ سال می‌باشد. در شکل ۲ روند سالانه تعداد مقالات استخراج شده آمده است.

شکل ۲. نمودار روند سالانه مقالات استخراج شده

پاسخ به سوال دوم پژوهش: تأثیر گذارترین پژوهشگران، آثار و نشریات در حوزه رهبری کدامند؟

همانطور که قبلاً اشاره شد برای یافتن تأثیر گذارترین پژوهشگران از تحلیل استنادی بهره بردیم. بر این اساس همانطور که در جدول ۱ نمایش داده شده است، پژوهشگران بر اساس شاخص تأثیر گذاری H^1 ، شاخص G^2 ، شاخص M^3 و کل استنادات و همچنین بر اساس تعداد مقالات منتشر شده رتبه‌بندی شدند. به کمک شاخص M می‌توان تأثیر گذارترین پژوهشگرانی که به تازگی به این عرصه وارد شده‌اند را مشخص کرد به همین ترتیب به کمک تعداد کل مقالات و کل استنادات می‌توان به ترتیب پرکارترین و تأثیر گذارترین پژوهشگران را یافت.

جدول ۱. تأثیر گذارترین و پرکارترین پژوهشگران حوزه رهبری

نویسنده	سال چاپ اولین مقاله	تعداد مقالات	کل استنادات	شاخص H	شاخص G
Bruce Avolio	۱۹۹۳	۲۳	۶۴۶۷	۲۱	۲۳
Fred O Walumbwa	۲۰۰۳	۲۱	۳۵۹۳	۱۹	۲۱
Francis J. Yammarino	۱۹۹۳	۲۱	۱۶۶۱	۱۸	۲۱
Deanne N. Den Hartog	۱۹۹۹	۱۶	۲۷۹۹	۱۵	۱۶
Daan van Knippenberg	۲۰۰۴	۲۰	۱۵۵۹	۱۵	۲۰
Robert G Lord	۲۰۰۰	۱۶	۲۲۷۳	۱۴	۱۶
David Waldman	۱۹۹۹	۱۴	۲۳۳۳	۱۴	۱۴

در همین رابطه یافته‌های خلاصه از موثرترین آثار در حوزه رهبری به شرح جدول زیر

می‌باشد:

۱. شاخص H ، شاخصی عددی است که می‌کوشد بهره‌وری و تأثیر گذاری علمی دانشمندان را به صورت کمی نمایش دهد. این شاخص با در نظر گرفتن تعداد مقالات پر استناد افراد و تعداد دفعات استناد شدن آن مقالات توسط دیگران محاسبه می‌شود.

۲. شاخص G برابر است با بالاترین رتبه در لیست نزولی مقالات به ترتیبی که G مقاله اول حداقل تعداد $G2$ استناد دریافت کرده باشند و مجموع استنادهای مقالات تا G بزرگتر یا مساوی $G2$ باشد.

۳. این پارامتر در نتیجه تقسیم شاخص H هر پژوهشگر بر سن علمی وی به دست می‌آید. منظور از سن علمی، شمار سال‌هایی است که از زمان انتشار اولین مقاله او می‌گذرد.

جدول ۲. تاثیرگذارترین آثار حوزه رهبری

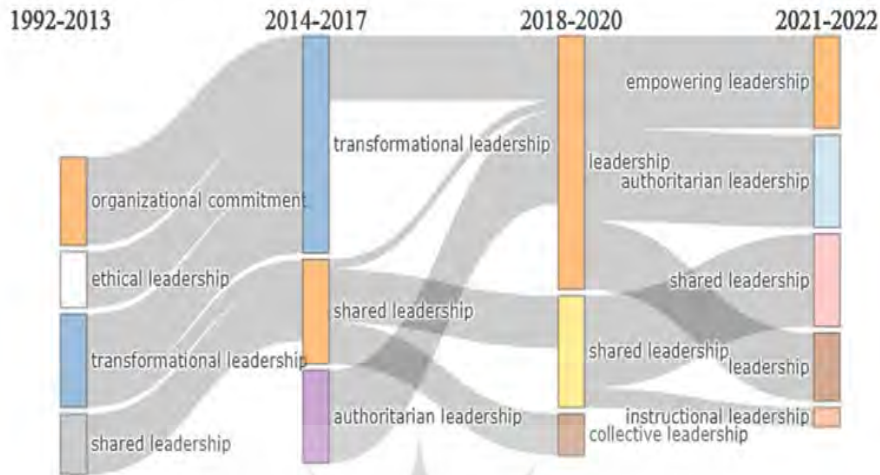
کل استنادات	شناسه دیجیتالی مقاله	اطلاعات مقاله
۱۴۲۵	10.5465/AMJ.2010.48037118	ZHANG XM, 2010, ACAD MANAGE J
۱۲۸۵	10.1016/S1048-9843(96)90027-2	LOWE KB, 1996, LEADERSHIP QUART
۱۱۰۷	10.1037/0021-9010.88.2.207	BASS BM, 2003, J APPL PSYCHOL
۹۴۵	10.5465/AMJ.2006.20786079	PICCOLO RF, 2006, ACAD MANAGE J
۹۲۴	10.1177/0013161X08321509	ROBINSON VMJ, 2008, EDUC ADMIN QUART
۸۷۰	10.1016/S1048-9843(02)00120-0	GRONN P, 2002, LEADERSHIP QUART
۸۶۶	10.1016/j.obhdp.2008.04.002	MAYER DM, 2009, ORGAN BEHAV HUM DEC
۸۶۴	10.2307/3069307	DVIR T, 2002, ACAD MANAGE J

در جدول ۳ نیز مانند جدول ۱ می‌توان با مدنظر قرار دادن شاخص M منابع نوظهور و اثرگذار را شناخت.

پاسخ به سوال سوم پژوهش: ساختار مفهومی^۱ روند توسعه و تکامل حوزه رهبری چگونه است و مهم‌ترین مفاهیم مطرح در آن کدامند؟
در شکل ۳ سیر تطور شبکه هم‌رخدادی واژگان حوزه رهبری آمده است. بر اساس تعداد مقالات منتشر شده از مجموعه مقالات استخراج شده، چهار بازه زمانی ۱۹۹۲ الی ۲۰۱۳، ۲۰۱۴ الی ۲۰۱۷، ۲۰۱۸ الی ۲۰۲۰ و ۲۰۲۱ الی ۲۰۲۲ ساخته شد و کلمات کلیدی نویسندگان که حداقل ۱۵ بار در هر طبقه تکرار شده‌اند نمایش داده شدند.

1. Conceptual Structure

شکل ۳. سیر تطور شبکه هم‌رخدادی واژگان حوزه رهبری

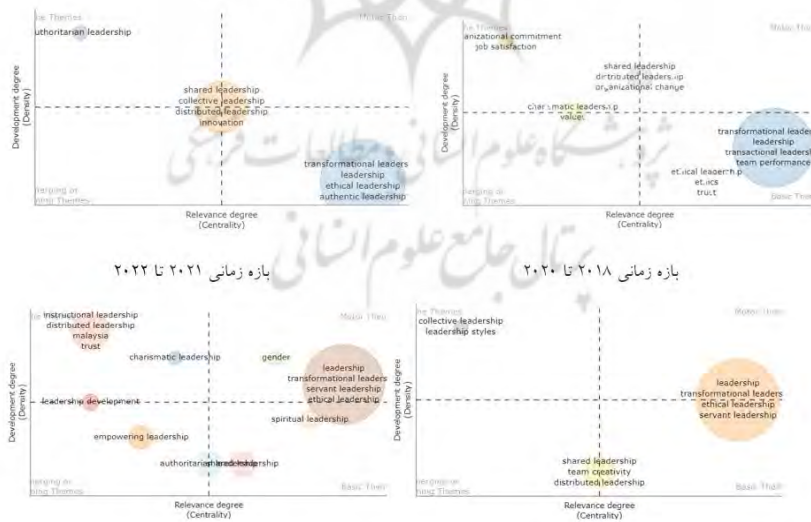

بر این اساس نمودار استراتژیک^۱ چهار بازه زمانی فوق در شکل ۴ نشان داده شده

است.

شکل ۴. نمودار استراتژیک چهار بازه زمانی

بازه زمانی ۱۹۹۲ تا ۲۰۱۳   بازه زمانی ۲۰۱۴ تا ۲۰۱۷

1. Strategic Diagram

نمودار استراتژیک را می توان با دو معیار مشخص کرد: مرکزیت^۱ و تراکم (چگالی)^۲. مرکزیت، میزان تعامل یک شبکه با شبکه های دیگر را اندازه گیری می کند. از طرف دیگر، تراکم قدرت داخلی شبکه را اندازه گیری می کند. با توجه به هر دو معیار، یک زمینه تحقیقاتی را می توان به عنوان مجموعه ای از مضامین تحقیق، در یک نمودار استراتژیک دو بعدی ترسیم کرد و به چهار گروه طبقه بندی کرد:

(الف) موضوعات در ربع بالا سمت راست، هم به خوبی توسعه یافته و هم برای ساختار حوزه تحقیق مهم هستند. با توجه به اینکه مرکزیت قوی و تراکم بالا را ارائه می دهند، به عنوان موضوعات موتور تخصصی^۳ شناخته می شوند.

(ب) موضوعات در ربع بالا سمت چپ دارای پیوندهای درونی^۴ توسعه یافته خوب اما پیوندهای خارجی^۵ بی اهمیت هستند. بنابراین، فقط برای این حوزه اهمیت حاشیه ای دارند. این موضوعات بسیار تخصصی و جانبی هستند.

(ج) مضامین در ربع پایین سمت چپ هم ضعیف توسعه یافته و هم حاشیه هستند. مضامین این ربع دارای چگالی کم و مرکزیت کم هستند و عمدتاً مضامین نوظهور یا در حال ناپدید شدن را نشان می دهند.

(د) موضوعات در ربع پایین سمت راست برای یک زمینه تحقیقاتی مهم هستند اما توسعه نیافته اند. این ربع شامل مضامین عرضی و کلی و اساسی است ((M. J. Cobo et al, 2018).

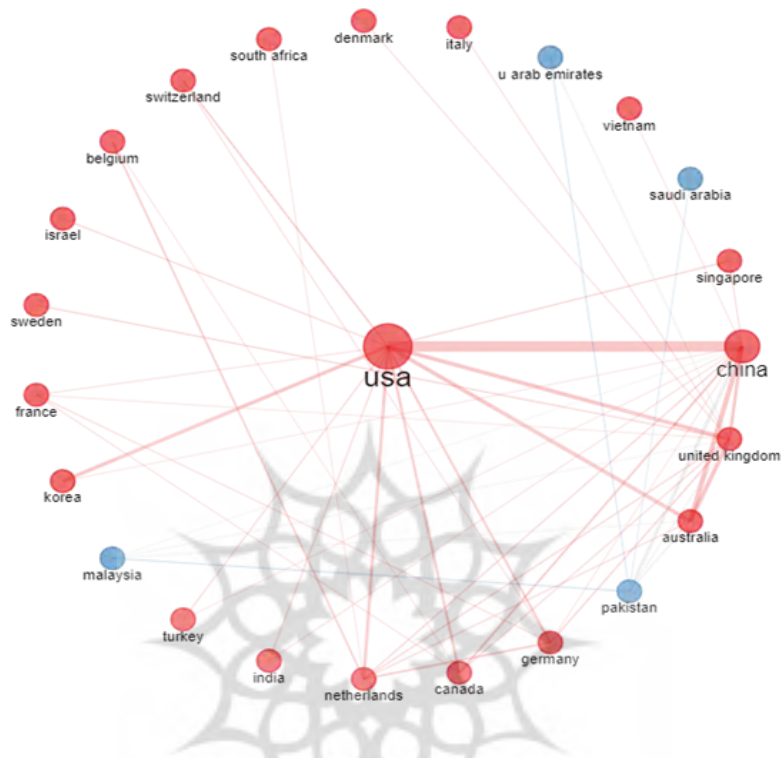
پاسخ به سوال چهارم پژوهش: ساختار اجتماعی^۶ کشورهای که در حوزه رهبری کار کرده اند، در جهان چگونه است؟

ساختار اجتماعی روابط (سطوح همکاری علمی) بین بازیگران فردی در مقیاس های مختلف (نویسندگان، مؤسسات و کشورها) را بر اساس اسناد منتشر شده مشترک، بررسی می کند. به کمک شبکه همکاری های بین المللی ساختار اجتماعی کشورهایی که حداقل 5 همکاری با هم داشته اند در شکل ۸ نشان داده شده است.

-
1. Centrality
  2. Density
  3. Motor-Themes
  4. Internal Ties
  5. External Ties
  6. Social Structure

شکل ۸. ساختار اجتماعی همکاری‌های بین‌المللی

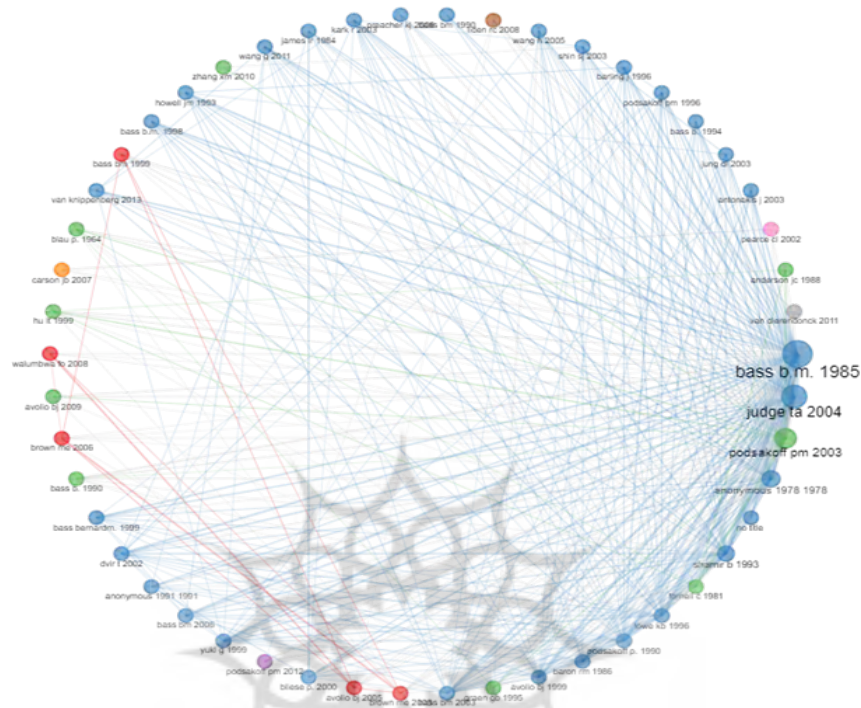

نتایج در دو خوشه دسته بندی شد. برای این اساس بیشترین همکاری‌ها مربوط به خوشه قرمز رنگ یعنی کشورهایی مانند آمریکا، چین، انگلستان و... است.

پاسخ به سوال پنجم پژوهش: ساختار فکری^۱ متخصصان در حوزه رهبری چگونه است؟ برای بررسی ساختار فکری از شبکه هم استنادی کمک گرفتیم که به بررسی منابع مورد استناد در اسناد نمونه می‌پردازد. از این طریق پیشینه نظری یک حوزه را می‌توان بررسی نمود. به طور کلی هم‌استنادی نگاهی تاریخی به ریشه‌های نظری یک حوزه پژوهشی را فراهم می‌سازد ((Youtie et al, 2013). برای این اساس از میان تمامی اسناد، نویسندگانی که حداقل ۳۰ بار به هم استناد نمودند، در ۸ خوشه تقسیم شدند. شبکه حاصل از این هم‌استنادی در حوزه رهبری در شکل ۹ آمده است.

1. Intellectual Structure

شکل ۹. شبکه هم‌استنادی حوزه رهبری

براین اساس ۵ خوشه حاصل شد که اطلاعات این ۵ خوشه در جدول ۴ آمده است.

پاسخ به سوال ششم پژوهش: خوشه‌بندی جریان‌های پژوهشی معاصر در حوزه رهبری کدامند؟

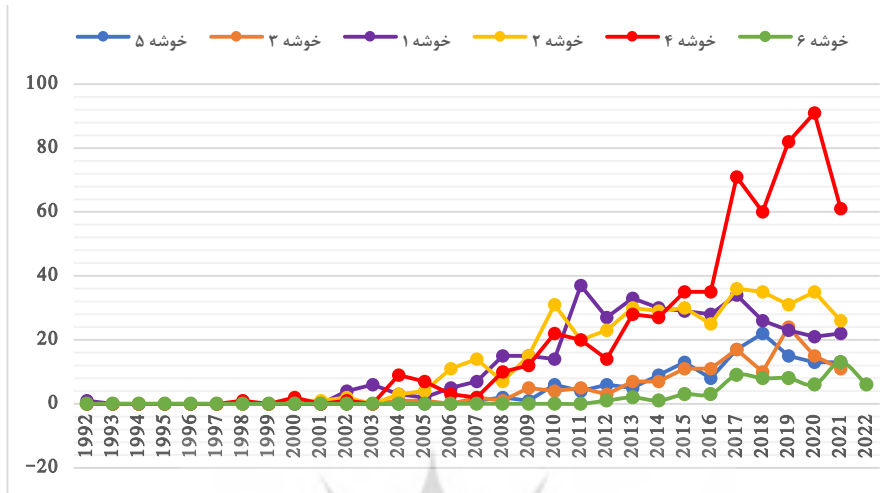
خوشه‌بندی از طریق جفت‌سازی رویکردی برای بررسی پیشینه مشترک بین مقالات است. به کمک این روش می‌توان اسنادی را که تمرکز پژوهشی یکسان دارند، شناسایی کرد. (Jarneving, 2007) برای این منظور براساس همین روش و به کمک امتیاز استاد جهانی مقالات و بر اساس معیار سنجش کلمات کلیدی نویسنده و برجسب‌گذاری کلید واژگان اضافی، با لحاظ کردن شرط حداقل ۲۵ بار تکرار کلید واژه یک مقاله در سایر مقالات، برای قرارگرفتن در یک خوشه یکسان، در نهایت ۶ خوشه توسط ۱۷۱۴ مقاله حاصل شد. نتایج روند سالانه تعداد مقالات هر خوشه در جدول ۴ و نمودار مربوط به آن در شکل ۱۰ آمده است.

جدول ۴. روند سالانه تعداد مقالات هر خوشه

سال	خوشه ۱	خوشه ۲	خوشه ۳	خوشه ۴	خوشه ۵	خوشه ۶
1992	0	0	0	0	0	0
1993	1	0	0	0	0	0
1994	0	0	0	0	0	0
1995	0	0	0	0	0	0
1996	0	0	0	0	0	0
1997	0	0	0	0	0	0
1998	0	0	0	0	0	0
1999	0	0	0	1	0	0
2000	0	0	0	0	0	0
2001	0	1	0	2	0	0
2002	0	1	0	0	0	0
2003	4	2	0	1	0	0
2004	6	0	0	0	0	0
2005	3	3	1	9	0	0
2006	2	4	1	7	0	0
2007	5	11	0	3	0	0
2008	7	14	2	2	1	0
2009	15	7	1	10	2	0
2010	15	15	5	12	1	0
2011	14	31	4	22	6	0
2012	37	20	5	20	4	1
2013	27	23	3	14	6	2
2014	33	30	7	28	5	1
2015	30	29	7	27	9	3
2016	29	30	11	35	13	3
2017	28	25	11	35	8	9
2018	34	36	17	71	17	8
2019	26	35	10	60	22	8
2020	23	31	24	82	15	6
2021	21	35	15	91	13	13
۲۰۲۲	22	26	11	61	13	6
مجموع	۳۸۲	۴۰۹	۱۳۵	۵۹۳	۱۳۵	۶۰

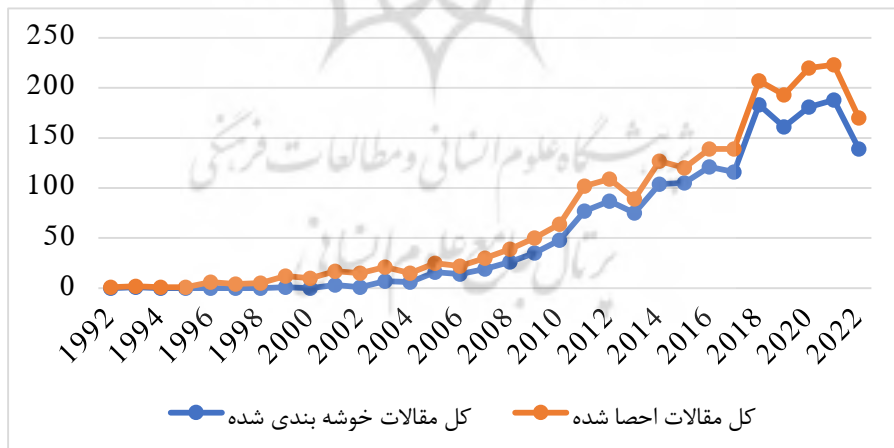
در ادامه نمودار روند سالانه مقالات هر خوشه در شکل ۲ و همچنین مقایسه روند سالانه مقالات خوشه‌بندی شده در مقایسه با کل مقالات استخراج شده در شکل ۳ آمده است.

شکل ۱۰. نمودار روند سالانه مقالات هر خوشه

برای مقایسه مقالات خوشه‌بندی شده و کل مقالات استخراج شده و تبیین کفایت تعداد آن‌ها در شکل ۱۱ مقایسه‌ای بین مقالات سالانه این دو گروه انجام شد که بیان‌کننده کفایت آنها برای استنتاج‌های لازم است.

شکل ۱۱. روند سالانه مقالات خوشه‌بندی شده در مقایسه با کل مقالات استخراج شده

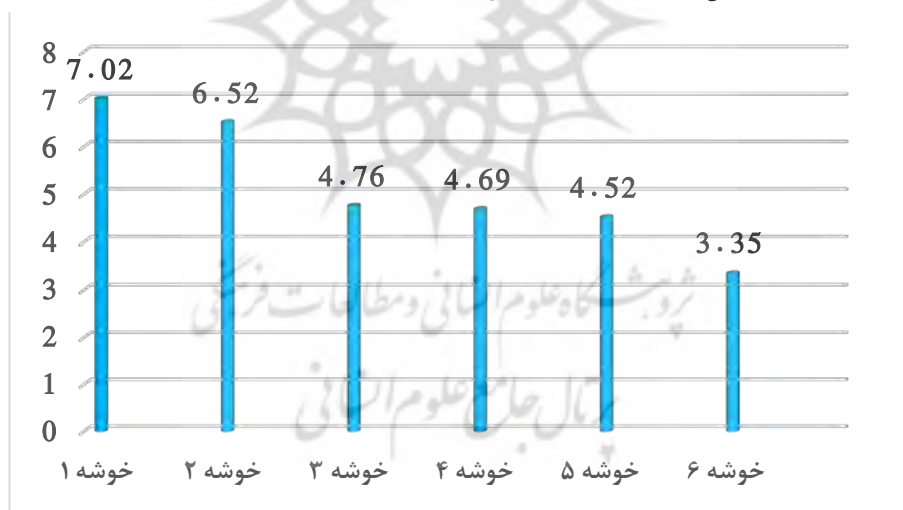
در این پژوهش پس از خوشه‌بندی، تمامی مقالات هر خوشه (به کمک اسکریپت نوشته شده توسط نویسندگان) استخراج شد و در ادامه مسیر پژوهش با استفاده از روش متن‌کاوی

کلید واژه‌های پرتکرار نویسنده و کلید واژگان اضافی بدست آمدند؛ همچنین متوسط سن مقالات و بازه زمانی مقالات هر خوشه محاسبه شد که این شاخص مبنای شماره‌گذاری خوشه‌ها بود. در جدول ۵ بازه زمانی انتشار مقالات هر خوشه و متوسط سن مقالات آن (برحسب سال)، و در شکل ۱۲ نمودار مربوط به آن آمده است.

جدول ۵. بازه زمانی انتشار مقالات هر خوشه و متوسط سن مقالات آن

خوشه	سال چاپ اولین مقاله	سال چاپ آخرین مقاله	متوسط سن مقالات
خوشه ۱	1993	2022	7.02
خوشه ۲	2001	2022	6.52
خوشه ۳	2005	2022	4.76
خوشه ۴	1999	2022	4.69
خوشه ۵	2008	2022	4.52
خوشه ۶	2012	2022	3.35

شکل ۱۲. نمودار متوسط سن مقالات هر خوشه (برحسب سال)

بر اساس متن کاوی صورت گرفته در تمامی مقالات هر خوشه، کلید واژه‌های پرتکرار نویسنده و کلید واژه‌های اضافی در هر خوشه استخراج شد که نتایج در جدول ۶ آمده است. این جدول مبنای نام‌گذاری هر خوشه بوده است.

جدول ۶. کلید واژه های پرتکرار نویسنده و کلید واژه های اضافی در هر خوشه

توضیحات					خوشه
تعهد سازمانی	رفتار سازمانی شهروندی	رهبری مبادله‌ای	رهبری تحول‌آفرین	کلمات کلیدی نویسنده	خوشه ۱
۱۷	۱۷	۵۷	۳۷۰	فراوانی	
رهبری تحول‌آفرین	رهبری کاریماتیک	کارایی	رهبری مبادله‌ای	کلمات کلیدی افزوده شده	
۱۰۸	۱۱۹	۱۲۷	۲۴۰	فراوانی	خوشه ۲
مدیریت	نوآوری	اخلاق	رهبری	کلمات کلیدی نویسنده	
۱۷	۱۹	۲۱	۳۸۶	فراوانی	
رهبری کاریماتیک	رهبری مبادله‌ای	کارایی	رهبری تحول‌آفرین	کلمات کلیدی افزوده شده	خوشه ۳
۷۳	۸۲	۸۴	۲۱۱	فراوانی	
رهبری اشتراکی	توسعه رهبری	رهبری توزیعی	رهبری اشتراکی	کلمات کلیدی نویسنده	
۱۸	۲۲	۲۶	۵۲	فراوانی	خوشه ۴
رهبری اشتراکی	کارایی	رهبری توزیعی	رهبری تحول‌آفرین	کلمات کلیدی افزوده شده	
۲۶	۳۲	۳۶	۴۶	فراوانی	
رهبری کاریماتیک	رهبری توانمندساز	رهبری اصیل	رهبری خدمتگزار	کلمات کلیدی نویسنده	خوشه ۴
۳۱	۳۳	۵۹	۷۶	فراوانی	
رفتار	رهبری مبادله‌ای	کارایی	رهبری تحول‌آفرین	کلمات کلیدی افزوده شده	
۷۸	۱۰۲	۱۵۰	۳۶۴	فراوانی	

ادامه جدول ۶.

توضیحات				خوشه
تئوری یادگیری اجتماعی	کارایی شغلی	رهبری مسئولیت پذیر	رهبری اخلاقی	کلمات کلیدی نویسنده
۷	۹	۲۱	۱۰۶	فراوانی
رهبری اخلاقی	رفتار	رهبری اصیل	رهبری تحول‌آفرین	کلمات کلیدی افزوده شده
۱۹	۲۸	۳۲	۸۱	فراوانی
رهبری پدران	رهبری اخلاقی ^۱	رهبری خیرخواه	رهبری اقتدار گرایانه	کلمات کلیدی نویسنده
۹	۱۰	۱۷	۳۳	فراوانی
کارایی	رهبری اخلاقی	رهبری تحول‌آفرین	رهبری پدران	کلمات کلیدی افزوده شده
۱۵	۱۷	۳۱	۳۳	فراوانی

با توجه به واژه‌های پر تکرار در هر خوشه و با تمرکز بر حوزه سبک رهبری هریک از آنها، این خوشه‌ها نام‌گذاری شدند که در جدول ۷ ارائه شده است.

جدول ۷. نام‌گذاری هر خوشه بر اساس تمرکز بر سبک رهبری هریک

خوشه	حوزه سبک رهبری خوشه
خوشه ۱	سبک‌های رهبری مبتنی بر رشد و یادگیری
خوشه ۲	سبک‌های رهبری مبتنی بر نقش‌های عمومی رهبر
خوشه ۳	سبک‌های رهبری مبتنی بر توزیع قدرت
خوشه ۴	سبک‌های رهبری مبتنی بر رفاه پیروان
خوشه ۵	سبک‌های رهبری مبتنی بر اخلاق
خوشه ۶	سبک‌های رهبری مبتنی بر رفتارهای غیراخلاقی حامی سازمان

بحث و نتیجه‌گیری

بر اساس بررسی‌های انجام شده در طول زمان حجم تحقیقات در حوزه سازمان به تدریج رو به افزایش بوده و با انباشت تحقیقات مواجه شده است. در نتیجه انباشت تحقیقات، محققان

1. Moral leadership

به دنبال روش‌هایی بودند که از طریق آن، یک دید کلی و جامع ارائه دهند. در واقع با توجه به گسترش روزافزون تعداد و شمارگان نشریات علمی و استقبال، استفاده و وابستگی وسیع جامعه علمی به آنها و اهمیت مجلات علمی لازم است مجلات به‌عنوان بستر ارائه دهنده‌ی اطلاعات جدید، خود نیز مورد ارزیابی و بررسی دقیق علمی قرار گیرند و این امر بررسی کمی و کیفی نشریات علمی را به یکی از ضروری‌ترین مسائل تبدیل کرده است. یکی از ابزارهای بررسی مجلات، مطالعات علم‌سنجی و کتاب‌سنجی است.

با توجه به اهمیت موضوعی پدیده رهبری و بررسی پژوهش‌های انجام شده در این حوزه، نشان از رشد کمی مطلوبی در این حوزه دارد. بنابراین نیاز به درکی کلی و نظام‌مند از فعالیت‌های پژوهشی انجام شده وجود دارد.

از آنجا که پژوهشی با رویکرد علم‌سنجی در زمینه رهبری در تحقیقات داخلی صورت نگرفته است، در این پژوهش به کمک روش علم‌سنجی در نرم‌افزار R سعی بر آن بود تا دسته‌بندی منظمی از پژوهش‌های انجام شده در حوزه رهبری که در دنیا انجام شده است ارائه داده شود. در گام اول، آمار توصیفی از پژوهش‌های استخراج شده بیان شد که بر این اساس از میان ۲۱۷۸ مقاله استخراج شده در بازه زمانی ۱۹۹۲ تا ۲۰۲۱، نرخ رشد تقریباً ۱۹ درصدی بیانگر اهمیت موضوع رهبری از نگاه پژوهشگران است. در مرحله بعد به شناسایی تاثیرگذارترین افراد، آثار و نشریات پرداخته شد که در این میان، آقای بروس آولیو^۱ با شاخص بالای H و G تاثیرگذارترین فرد بود. نکته مهم در این قسمت ظهور پژوهشگران جوان بود که براساس شاخص M آقای فرد والومبوا^۲ تاثیرگذارترین فرد نوظهور در این حوزه بودند. در ادامه به بررسی تاثیرگذارترین مقالات پرداخته شد که مقاله آقای ژانگ با موضوع "پیوند رهبری توانمند و خلاقیت کارکنان: تأثیر توانمندسازی روانشناختی، انگیزه درونی و مشارکت در فرآیند خلاق" تاثیرگذارترین مقاله بود؛ همچنین ژورنال "فصلنامه رهبری"^۳ بود. در گام بعد به بررسی سیر تطور واژگان و همچنین بررسی میزان توسعه‌یافتگی آنها توجه شد. نتایج نشان داد واژگانی مانند تعهد سازمانی، رهبری اخلاقی و رهبری

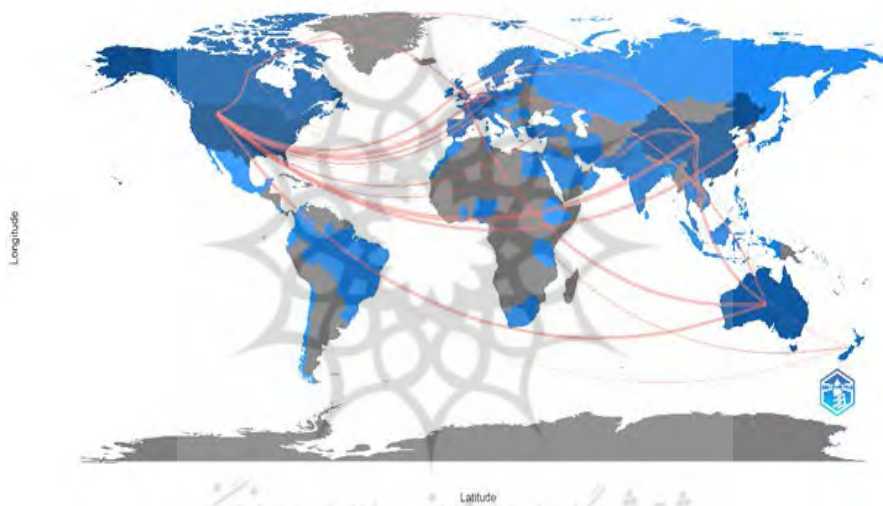
1. Bruce Avolio
2. Fred O Walumbwa
3. Leadership Quarterly

تحول آفرین در بازه زمانی ۱۹۹۲ تا ۲۰۱۳ در رهبری تحول آفرین در بازه ۲۰۱۴ تا ۲۰۱۷ جمع شده است.

در ادامه به کمک نمودار استراتژیک در بازه ۲۰۲۱ تا ۲۰۲۲ می‌توان به اهمیت موضوع رهبری معنوی که جای توسعه دارد پی برد. ساختار اجتماعی روابط در مقیاس کشورها که بر اساس اسناد منتشر شده مشترک بررسی می‌شود، بیانگر ارتباط علمی خوب آمریکا با چین، استرالیا، هلند و کره و نیز چین با استرالیا و پاکستان است. در شکل ۱۳ این روابط نشان داده شده است.

شکل ۱۳. نمودار شبکه همکاری علمی کشورها در حوزه رهبری

با بررسی ساختار فکری که بر اساس هم‌استنادی به دست آمد، اغلب مقالات با مقاله "رهبری و عملکرد فراتر از انتظارات" نوشته برنارد باس^۱ در یک ساختار فکری قرار داشتند. به منظور بررسی روندهای معاصر مجموعه مقالات استخراج شده، بر اساس روش خوشه‌بندی از طریق جفت‌سازی به شش خوشه دسته‌بندی شدند. نام‌گذاری خوشه‌ها بر اساس پارامترهای مهم کلیدواژگان پرتکرار هر یک انجام شد و بر اساس متوسط سن مقالات مرتب شدند. همانطور که ملاحظه شد خوشه چهارم که با عنوان "سبک‌های رهبری مبتنی

---

1. Bernard Bass

بر رفاه پیروان " نام گذاری شد، بیشترین تعداد مقالات در سال‌های اخیر را به خود اختصاص داده است. با توجه به سن پایین مقالات در خوشه ششم، پژوهش‌های این خوشه را به‌عنوان خط فکری نوظهور حوزه رهبری می‌توان مد نظر داشت.

تعارض منافع

تعارض منافع ندارم.

ORCID

Gholamali Tabarsa		https://orcid.org/0000-0001-7171-8800
Neda Salimi		https://orcid.org/0009-0000-3110-5727
Mohammad Reza Mohajernia		https://orcid.org/0000-0002-1340-2450
Mohammad Hossein Esna Ashari		https://orcid.org/0009-0006-0507-8490
Mehran Badin dahesh		https://orcid.org/0000-0002-1181-9287

منابع

۱. احمدی، محمد میلاد، تولایی، روح‌الله، مهتدی، محمد مهدی، و طاهری، علی. (۱۴۰۰). بررسی روند تحولات «کسب دانش»: تحلیل علم‌سنجی پژوهش‌های ایرانی و جهانی. *مجله علمی مدیریت استراتژیک دانش سازمانی*، ۴ (۱)، ۴۹-۱. [20.1001.1.26454262.1400.4.13.1.2](https://doi.org/10.1001.1.26454262.1400.4.13.1.2)
۲. جعفری، کبری و خلیل زاده، نورالله (۱۴۰۰). نقش رهبری اصیل در عملکرد سازمانی کارکنان آموزش و پرورش شهرستان ارومیه. *پیشرفتهای نوین در مدیریت آموزشی*. ۵، ۱-۲۰. <https://civilica.com/doc/1556209>
۳. خاصه، علی اکبر، مختاری، حیدر، آقایی، نرگس. (۱۴۰۰). تحلیل علم‌سنجی و دیداری‌سازی برونداد علمی فصلنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی طی سال‌های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۷. *کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ۲۴(۱)، ۷۸-۱۱۰. <https://doi.org/10.30481/lis.2020.221206.1684>
۴. رضاییان، علی، و گنجعلی، اسداله. (۱۳۸۸). رویکرد چندسطحی و کاربرد آن در نظریه‌پردازی سازمان. *اندیشه مدیریت راهبردی (اندیشه مدیریت)*، ۳ (۲ (پیاپی ۶))، ۴۰-۵. <https://doi.org/10.30497/smt.2009.129>

۵. عشقی، نسیم، صرافی زاده قزوینی، اصغر، عالم تبریز، اکبر و زندحسامی، حسام. (۱۴۰۰). شناسایی مؤلفه‌های ویژگی محور و مهارت محور رهبری کارآفرینانه: یک مطالعه فراترکیب. *مجله توسعه آموزش جندی شاپور اهواز*, (۳) ۱۲, ۷۹۹-۸۱۰. <https://doi.org/10.22118/edc.2021.265744.1669>
۶. فعال گلشنی، طاهر و عطایی، محمد. (۱۴۰۰). طراحی مدل سبک‌های رهبری اخلاقی. *نشریه علمی رویکردهای پژوهشی نوین مدیریت و حسابداری*, (۱۹) ۵, ۱۱۸۵-۱۲۰۴. <https://majournal.ir/index.php/ma/article/view/1186>
۷. کریمی، رضا، خادمی، روح اله. (۱۴۰۰). مطالعه علم‌سنجی نشریه علوم و فنون مدیریت اطلاعات طی سال‌های ۱۳۹۴ تا ۱۳۹۹. *علوم و فنون مدیریت اطلاعات*, (۱) ۷, ۲۴۲-۲۲۵. <https://doi.org/10.22091/stim.2021.6912.1580>
۸. مشرف جوادی، محمد حسین، نیلی پور، طباطبایی، سیدعلی اکبر، شفیع، محمد تقی (۱۴۰۰). شناسایی و اولویت‌بندی مهم‌ترین شاخص‌های رفتاری رهبران اخلاقی. *اخلاق در علوم و فناوری*. ۱۶ (۲): ۲۵-۳۷. [20.1001.1.22517634.1400.16.2.5.0](https://doi.org/10.22517634.1400.16.2.5.0)
۹. هژبر کیانی، کامبیز، مرادی، علیرضا. (۱۳۸۸). نرم‌افزار R محیط برنامه نویسی برای اقتصادسنجی و تجزیه و تحلیل سری‌های زمانی. *مدلسازی اقتصادی*, ۲ (۵), ۱۶۳-۱۸۶. <https://sid.ir/paper/176136/fa>
10. Aguinis, H. & Glavas, A. (2012). "What we know and don't know about corporate social responsibility: A review and research agenda". *Journal of management*, 38 (4), 932-968. <https://doi.org/10.1177/0149206311436079>
11. Algahtani, A. (2014). Are leadership and management different? A review. *Journal of management policies and practices*, 2 (3), 71-82. <http://dx.doi.org/10.15640/jmpp.v2n3a4>
12. Anderson, M. H., & Sun, P. Y. (2017). Reviewing leadership styles: Overlaps and the need for a new 'full-range' theory. *International Journal of Management Reviews*, 19 (1), 76-96. <https://doi.org/10.1111/ijmr.12082>
13. Argoubi, M., Ammari, E., & Masri, H. (2021). A scientometric analysis of Operations Research and Management Science research in Africa. *Operational Research*, 21 (3), 1827-1843. <https://doi.org/10.1007/s12351-020-00555-9>
14. Badura, K. L., Galvin, B. M., & Lee, M. Y. (2022). Leadership emergence: An integrative review. *Journal of Applied Psychology*, 107 (11), 2069. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/apl0000997>

15. Bakker, A. B., Hetland, J., Olsen, O. K., & Espevik, R. (2022). Daily transformational leadership: A source of inspiration for follower performance?. *European Management Journal*. <https://doi.org/10.1016/j.emj.2022.04.004>
16. Benmira, S., & Agboola, M. (2021). Evolution of leadership theory. *BMJ Leader*, leader-2020. <https://doi.org/10.1136/leader-2020-000296>
17. Bischak, D. P., & Woiceshyn, J. (2016). Leadership virtues exposed: Ethical leadership lessons from leading in rock climbing. *Journal of Leadership & Organizational Studies*, 23 (3), 248-259. <https://doi.org/10.1177/1548051815617629>
18. Callon, M., Courtial, J. P., Turner, W. A., & Bauin, S. (1983). From translations to problematic networks: An introduction to co-word analysis. *Social science information*, 22 (2), 191-235. <https://doi.org/10.1177/053901883022002003>
19. Darko, A., Chan, A. P., Adabre, M. A., Edwards, D. J., Hosseini, M. R., & Ameyaw, E. E. (2020). Artificial intelligence in the AEC industry: Scientometric analysis and visualization of research activities. *Automation in Construction*, 112, 103081. <https://doi.org/10.1016/j.autcon.2020.103081>
20. de Vasconcelos Gomes, L. A., Facin, A. L. F., Salerno, M. S., & Ikenami, R. K. (2018). Unpacking the innovation ecosystem construct: Evolution, gaps and trends. *Technological forecasting and social change*, 136, 30-48. <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2016.11.009>
21. Deshwal, V., & Ali, A. (2020). A systematic review of various leadership theories. *Shanlax International Journal of Commerce*, 8 (1), 38-48. <https://doi.org/10.34293/commerce.v8i1.916>
22. Dinibutun, S. R. (2020). Leadership: A comprehensive review of literature, research and theoretical framework. *Research and Theoretical Framework* (January 17, 2020). <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3521205>
23. Donthu, N., Kumar, S., Mukherjee, D., Pandey, N., & Lim, W. M. (2021). How to conduct a bibliometric analysis: An overview and guidelines. *Journal of Business Research*, 133, 285-296. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2021.04.070>
24. Fiss, P. C. (2009). Case studies and the configurational analysis of organizational phenomena. *Handbook of case study methods*, 424-440. <https://doi.org/10.4135/9781446249413.n26>
25. Garfield, E. (2009). From the science of science to Scientometrics visualizing the history of science with HistCite software. *Journal of Informetrics*, 3 (3), 173-179. <https://doi.org/10.1016/j.joi.2009.03.009>

26. Gui, C., Zhang, P., Zou, R., & Ouyang, X. (2021). Servant leadership in hospitality: A meta-analytic review. *Journal of Hospitality Marketing & Management*, 30 (4), 438-458.
27. Gumus, S., Bellibas, M. S., Esen, M., & Gumus, E. (2018). A systematic review of studies on leadership models in educational research from 1980 to 2014. *Educational Management Administration & Leadership*, 46 (1), 25-48. <https://doi.org/10.1177/1741143216659296>
28. Guo, Y. M., Huang, Z. L., Guo, J., Li, H., Guo, X. R., & Nkeli, M. J. (2019). Bibliometric analysis on smart cities research. *Sustainability*, 11 (13), 3606. <https://doi.org/10.1080/19368623.2021.1852641>
29. Hogan, R., & Kaiser, R. B. (2005). What we know about leadership. *Review of general psychology*, 9 (2), 169-180. <https://doi.org/10.1037/1089-2680.9.2.169>
30. Hood, W., & Wilson, C. (2001). The literature of bibliometrics, scientometrics, and informetrics. *Scientometrics*, 52 (2), 291-314. <https://doi.org/10.1023/A:1017919924342>
31. Jarneving, B. (2007). Bibliographic coupling and its application to research-front and other core documents. *Journal of informetrics*, 1 (4), 287-307. <https://doi.org/10.1016/j.joi.2007.07.004>
32. Khan, A., Goodell, J. W., Hassan, M. K., & Paltrinieri, A. (2022). A bibliometric review of finance bibliometric papers. *Finance Research Letters*, 47, 102520. <https://doi.org/10.1016/j.frl.2021.102520>
33. Li, J., Goerlandt, F., & Reniers, G. (2021). An overview of scientometric mapping for the safety science community: Methods, tools, and framework. *Safety Science*, 134, 105093. <https://doi.org/10.1016/j.ssci.2020.105093>
34. Liu, Z., Yin, Y., Liu, W., & Dunford, M. (2015). Visualizing the intellectual structure and evolution of innovation systems research: a bibliometric analysis. *Scientometrics*, 103 (1), 135-158. <https://doi.org/10.1007/s11192-014-1517-y>
35. M.J. Cobo, B. Jurgens, V. Herrero-Solanac, M.A. Martinez, E. Herrera-Viedma (2018). Industry 4.0: a perspective based on bibliometric analysis. <https://doi.org/10.1016/j.procs.2018.10.278>
36. Marshakova, I. V. (1973). System of document connections based on references. *Nauchno-Tekhnicheskaya Informatsiya Seriya 2- Informatsionnye Protsessy I Sistemy*, (6), 3-8. <https://garfield.library.upenn.edu/marshakova/marshakovanauchtechn1973.pdf>

37. Moral-Muñoz, J. A., Herrera-Viedma, E., Santisteban-Espejo, A., & Cobo, M. J. (2020). Software tools for conducting bibliometric analysis in science: An up-to-date review. *Profesional de la Información*, 29 (1). <https://doi.org/10.3145/epi.2020.ene.03>
38. Northouse, P. G. (2010). *Leadership: Theory and practice*. Thousand Oaks, CA: Sage.
39. Nohria, N., & Khurana, R. (Eds.). (2010). *Handbook of leadership theory and practice*. Harvard Business Press. <https://books.google.com/books?id=Mny2GIpFU8UC&lpg=PR4&pg=PP1#v=onepage&q&f=false>
40. Perron, B. E., Victor, B. G., Hodge, D. R., Salas-Wright, C. P., Vaughn, M. G., & Taylor, R. J. (2017). Laying the foundations for scientometric research: A data science approach. *Research on Social Work Practice*, 27 (7), 802-812. <https://doi.org/10.1177/1049731515624966>
41. Pinnington, A. H. (2011). Leadership development: Applying the same leadership theories and development practices to different contexts? *Leadership*, 7 (3), 335-365. <https://doi.org/10.1177/1742715011407388>
42. Purwanto, A., Bernarto, I., Asbari, M., Wijayanti, L. M., & Hyun, C. C. (2020). Effect of transformational and transactional leadership style on public health centre performance. *Journal of Research in Business, Economics, and Education*, 2 (1).
43. Saleem, F., Zhang, Y. Z., Gopinath, C., & Adeel, A. (2020). Impact of servant leadership on performance: The mediating role of affective and cognitive trust. *Sage Open*, 10 (1), 2158244019900562. <https://doi.org/10.1177/2158244019900562>
44. Shahbal, S., Al-Kubaisi, H., Khan, A., Ahmad, Z., & Usman, M. (2022). Leadership Styles, Role, And Opportunities; Reflection in Educational Management System. *Journal of Pharmaceutical Negative Results*, 1452-1460. <https://doi.org/10.47750/pnr.2022.13.S09.176>
45. Tal, D., & Gordon, A. (2016). Leadership of the present, current theories of multiple involvements: a bibliometric analysis. *Scientometrics*, 107 (1), 259-269. <https://doi.org/10.1007/s11192-016-1880-y>
46. Tandon, A., Kaur, P., Mäntymäki, M., & Dhir, A. (2021). Blockchain applications in management: A bibliometric analysis and literature review. *Technological Forecasting and Social Change*, 166, 120649. <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2021.120649>

47. Tigre, F. B., Curado, C., & Henriques, P. L. (2022). Digital leadership: A bibliometric analysis. *Journal of Leadership & Organizational Studies*, 30 (1), 40-70. <https://doi.org/10.1177/15480518221123132>
48. Youtie, J., Kay, L., & Melkers, J. (2013). Bibliographic coupling and network analysis to assess knowledge coalescence in a research center environment. *Research Evaluation*, 22 (3), 145-156. <https://doi.org/10.1093/reseval/rvt002>
49. Żbikowska-Migoń, A. (2001). Karl Heinrich Frömmichen (1736–1783) and Adrian Balbi (1782–1848)—The Pioneers of Biblio-and Scientometrics. *Scientometrics*, 52 (2), 225-233. <https://doi.org/10.1023/A:1017963706595>
50. Zupic, I., & Čater, T. (2015). Bibliometric methods in management and organization. *Organizational research methods*, 18 (3), 1-44. <https://doi.org/10.1177/1094428114562629>

References (in Persian)

1. Ahmadi, M. M., Tavallaei, R., Mohtadi, M. M., & Taheri, A. (2021). Investigating the trend of "Knowledge Acquisition" developments: A Scientometric analysis of Iranian and global research. *Scientific Journal of Strategic Management of Organizational Knowledge*, 4 (1), 1-49. [20.1001.1.26454262.1400.4.13.1.2](https://doi.org/10.26454/262.1400.4.13.1.2)
2. Eshghi, N., Sarafizadeh Qazvini, A., Alam Tabriz, Akbar & Zandhasami, H. (2023). Identifying trait-based and skill-based components of entrepreneurial leadership: A meta-composite study. *Ahvaz Soldier Education Development Journal*, (3) 12, 799-810. <https://doi.org/10.22118/edc.2021.265744.1669>
3. Faal Golshani, T., & Ataei, M. (2023). Designing a model of ethical leadership styles. *Scientific Journal of New Research Approaches in Management and Accounting*, (19)5, 1185-1204. <https://majournal.ir/index.php/ma/article/view/1186>
4. Hozhbar kiani, K., & Moradi, A. (2009). R Software: Programing Environment For Econometrics And Time Series Analysis. *Economic Modelling*, 2 (5), 163-186. <https://sid.ir/paper/176136/fa>
5. Jafari, K., & Khalilzadeh, N. (2023). The role of authentic leadership in the organizational performance of education workers in Urmia city. *New developments in educational management*. 5, 1-20. <https://civilica.com/doc/1556209>

6. Karimi, R., & Khademi, R. (2021). *Scientometrics study of Sciences and Techniques of Information Management Journal during 2015 to 2020*. *Sciences and Techniques of Information Management*, 7 (1), 225-242. <https://doi.org/10.22091/stim.2021.6912.1580>
7. Khasse, A., Mokhtari, H., & Aghaei, N. (2021). A Scientometric Analysis and Visualization of the Scientific Output of the Library and Information Science Quarterly during 2009- 2018. *Library and Information Sciences*, 24 (1), 78-110. <https://doi.org/10.30481/lis.2020.221206.1684>
8. Rezaeian, A., Ganjali, A. (2009). Multilevel approach and ITS application to organizational theorizing. *Strategic management thought (management thought)*. 3 (2), 5-40. <https://doi.org/10.30497/smt.2009.129>
9. Javadi, M., Nilipour, M., Tabatabaei, SA & Shafiei, Mohammad Taghi. (2021). Identifying and prioritizing the most important behavioral indicators of ethical leaders. *Ethics in science and technology*. 16 (2): 25-37 [20.1001.1.22517634.1400.16.2.5.0](https://doi.org/10.1001.1.22517634.1400.16.2.5.0).

استناد به این مقاله: طبرسا، غلامعلی، سلیمی، ندا، مهاجرنیا، محمدرضا، اثنی عشری، محمدحسین و بادین دهش؛ مهران. (۱۴۰۳). سبک های رهبری: بررسی گذشته، حال و تبیین آینده با رویکرد علم سنجی در نرم افزار R. *مطالعات مدیریت بهبود و تحول*، ۳۳ (۱۱۱)، ۱-۴۰.

Doi: 10.22054/jmsd.2023.74430.4341

Management Studies in Development and Evolution is licensed under a Creative Commons Attribution-Non Commercial 4.0 International License.